

3. VYJÍŽDKA ŽÁKŮ, STUDENTŮ A UČŇŮ DO ŠKOL

3.1 Vývoj počtu vyjíždějících do škol

Obdobně jako u vyjíždky do zaměstnání byla při sčítání lidu, domů a bytů zjišťována i vyjížďka žáků, studentů a učňů do škol a učilišť. Intenzita vyjíždky žáků a studentů je závislá na tom, jak je místo bydliště vybaveno školskými zařízeními, na druhu těchto zařízení a na jejich specializaci. S rostoucí velikostí obcí roste i vybavenost obcí školskými zařízeními a klesá podíl každodenní vyjíždky. Zatímco u žáků středních odborných učilišť a studentů škol přichází v úvahu dojíždka jak uvnitř okresu, tak i mimo okres, u žáků základních škol prakticky pouze dojíždka uvnitř okresu.

V rámci Královéhradeckého kraje vyjíždělo do škol všech typů a učilišť celkem 91 636 osob, přitom dojíždka v rámci obce činila 52 211 vyjíždějících, tzn. že 57 % žáků a studentů se přemísťovalo pouze v obci svého bydliště. Mimo obec svého bydliště pak vyjíždělo 39 425 osob, tj. 43 %. Mezi jednotlivými okresy byly ve vyjíždce výrazné rozdíly. Zatímco v okrese Hradec Králové zůstávaly při cestě do školy v obci bydliště téměř dvě třetiny všech žáků a studentů, v okrese Rychnov nad Kněžnou to byla necelá polovina.

Tab. 3.1 Základní ukazatele dojíždky do škol v letech 1991 a 2001

Kraj, okres		Vyjíždějící z obce				Dojíždějící do obce			
		celkem	v tom (v %)			celkem ²⁾	v tom (v %)		
			do jiných obcí okresu	do jiných okresů kraje	do jiných krajů a do zahraničí ¹⁾		z jiných obcí okresu	z jiných okresů kraje	z jiných krajů
Kraj celkem	1991	41 348	56,7	17,6	25,7	39 536	59,3	18,4	22,3
	2001	39 425	56,6	15,7	27,6	37 174	60,1	16,7	23,2
Hradec Králové	1991	9 943	54,4	13,8	31,8	12 608	42,9	18,9	38,2
	2001	8 956	59,5	8,6	31,9	14 047	37,9	19,5	42,6
Jičín	1991	6 671	63,2	12,6	24,2	7 041	59,8	20,2	20,0
	2001	6 483	57,0	14,2	28,8	5 543	66,7	13,1	20,2
Náchod	1991	8 954	62,8	17,6	19,6	8 067	69,7	22,3	8,1
	2001	8 812	61,9	16,3	21,8	7 255	75,1	21,1	3,8
Rychnov n. K.	1991	7 216	54,1	18,9	27,0	5 622	69,4	15,1	15,5
	2001	6 962	50,9	20,6	28,5	4 616	76,8	10,5	12,7
Trutnov	1991	8 564	50,1	24,8	25,1	6 198	69,2	13,6	17,2
	2001	8 212	52,5	20,0	27,5	5 713	75,4	12,6	12,0

¹⁾ v roce 1991 včetně vyjíždějících na Slovensko

²⁾ v roce 1991 bez dojíždějících ze Slovenska

Vyjíždku do škol mimo obec pobytu opět můžeme rozdělit na vyjíždku do zahraničí a vyjíždku realizovanou na území České republiky. Do zahraničí vyjíždělo v rámci Královéhradeckého kraje pouze 298 studentů, tj. 0,8 %, takže 39 127, tj. 99,2 % žáků a studentů se pohybovalo na území České republiky.

Do jiných obcí vlastního okresu vyjíždělo z obce trvalého bydliště celkem 22 332 žáků a studentů, tj. 56,6 % všech vyjíždějících z obce. Děti ve věku 6-14 let (tj. žáků základních škol) byla necelá polovina. V rámci Královéhradeckého kraje, do ostatních okresů kraje, vyjíždělo do škol a učilišť 6 204 osob (15,7 %) a mimo hranice kraje pak 10 591 osob, tj. 26,9 %. Přitom děti ve věku 6-14 let tvořily z těchto počtů 13,0 %, resp. 5,1 %. Za hranice vlastního okresu tak vyjížděli v převážné většině uční odborných učilišť a studenti středních a vysokých škol.

Nejvyšší zastoupení vyjíždky uvnitř vlastního okresu bylo v okrese Náchod (61,9 %), naproti tomu v okrese Rychnov nad Kněžnou vyjíždělo do jiných obcí okresu zhruba polovina všech vyjíždějících žáků a studentů. Z důvodu velkého množství škol všech typů a učilišť na území okresu Hradec Králové (a především na území krajského města) vyjíždělo za hranice okresu, ale v rámci kraje, pouhých 8,6 % osob. Naopak více než pětina žáků a studentů musela vyjíždět do škol mimo okres Rychnov nad Kněžnou. Podíly vyjíždějících do škol do jiných krajů se pohybovaly od 31,9 % z okresu Hradec Králové po 21,8 % z okresu Náchod, jednalo se především o vysokoškoláky, případně o učně nebo studenty specializovaných středních škol.

Tab. 3.2 Meziokresní dojíždka do škol v kraji v letech 1991 a 2001

Kraj, okres		Dojíždějící celkem	v tom okres dojíždky				
			Hradec Králové	Jičín	Náchod	Rychnov n. K.	Trutnov
Kraj celkem	1991	7 285	2 384	1 419	1 795	847	840
	2001	6 204	2 742	728	1 530	485	719
v tom okres vyjíždky:							
Hradec Králové	1991	1 375	x	593	401	241	140
	2001	771	x	291	270	126	84
Jičín	1991	843	544	x	101	30	168
	2001	919	712	x	46	26	135
Náchod	1991	1 578	594	130	x	412	442
	2001	1 438	641	66	x	279	452
Rychnov n. K.	1991	1 363	689	86	498	x	90
	2001	1 432	852	27	505	x	48
Trutnov	1991	2 126	557	610	795	164	x
	2001	1 644	537	344	709	54	x

Mezi pěti okresy Královéhradeckého kraje byla největší dojíždka soustředěna do okresu Hradec Králové, a to 44,1 % všech takto vyjíždějících žáků a studentů. Nejvíce jich přitom vyjíždělo z okresu Rychnov nad Kněžnou (necelá třetina dojíždějících mezi okresy), nejméně z okresu Trutnov, zhruba pětina. Zatímco do okresu Hradec Králové dojíždělo z ostatních okresů kraje 3,5krát více žáků a studentů než z něho vyjíždělo, zcela opačný stav byl zaznamenán v okresech Rychnov nad Kněžnou a Trutnov, kde vyjíždějících bylo 3krát, resp. 2,2krát více než dojíždějících.

Na vývoj celkového objemu vyjíždějících žáků, studentů a učňů i na změny ve struktuře vyjíždky z hlediska prostorových typů měly v dlouhodobém vývoji vliv především změny v demografickém vývoji, změny v rozmístění školských zařízení, ale i zvýšený důraz na výběr školy podle kvality nabídky vzdělávání.

Srovnáním údajů zjištěných jednotlivými sčítáními se podíl žáků, studentů a učňů vyjíždějících mimo obec svého bydliště mírně zvyšuje. Zatímco v roce 1980 vyjíždělo 37,0 % z jejich celkového počtu, v roce 1991 to bylo 38,3 % a v roce 2001 již 41,0 %. Ve srovnání s rokem 1991 se základní prostorová jednotka téměř nezměnila, tzn. že v rámci okresu shodně vyjíždělo 56,6 % (resp. 56,7 %) žáků, studentů a učňů (proti roku 1980 poklesla o 2 body). Došlo však k mírnému poklesu meziokresní vyjíždky v rámci Královéhradeckého kraje (ze 17,5 % na 15,7 %) a naopak k nárůstu vyjíždky do jiných krajů a do zahraničí.

3.2 Intenzita vyjíždky z obcí

V roce 2001 se intenzita vyjíždky v Královéhradeckém kraji zvýšila, z 1 000 bydlících žáků, studentů či učňů jich vyjíždělo do škol 410 proti 383 v roce 1991. Ke zvýšení intenzity došlo ve všech okresech kraje, přitom k největšímu nárůstu v okresech Jičín a Trutnov (o 39, resp. 35 vyjíždějících z 1 000 žáků a studentů). Stejně jako v roce 1991 probíhala vyjíždka nejintenzivněji z okresu Rychnov nad Kněžnou, (z 1 000 vyjíždělo 488 osob) a z okresu Jičín (z 1 000 vyjíždělo 477 osob), nejnižší hodnoty dosáhl tento ukazatel v okrese Hradec Králové (325 osob).

Intenzita salda vyjíždky do škol se může vyjádřit také ukazatelem počtu obsazených míst ve školách na 1 000 bydlících žáků, studentů a učňů v daném území. Ze zjištěných výsledků vyplynulo, že s výjimkou okresu Hradec Králové bylo v jednotlivých okresech kraje méně míst ve školách než bylo potřeba, takže část žáků, studentů a učňů musela do škol vyjíždět za hranice okresu. V souladu se záporným saldem dojíždky se v těchto okresech relativní ukazatel počtu obsazených míst ve školách pohyboval pod 1 000 (a to od 836 v Rychnově nad Kněžnou po 931 v okrese Jičín). Pouze okres Hradec Králové, který jako jediný v kraji vykázal aktivní saldo dojíždky, nabízel ve školách na 1 000 žáků, studentů a učňů o 185 míst více. V celém Královéhradeckém kraji činil tento ukazatel 977.

Z celkového počtu vyjíždějících do škol tvořily necelou třetinu **děti ve věku 6-14 let**, tj. žáci základních škol. Ty dojížděly především do škol v sousedních obcích (městech) na území vlastního okresu (tj. do škol nejbližších ke svému bydlišti), a to téměř 89 % z nich. V jednotlivých okresech kraje se tento podíl pohyboval od 87,2 % v okrese Rychnov nad Kněžnou po 90,5 % v okrese Jičín. Do jiných okresů kraje vyjíždělo nejvíce žáků základních škol z okresu Náchod, 8,6 % (z nich více než třetina do sousedních okresů Trutnov, Rychnov nad Kněžnou a více než čtvrtina pak do obcí okresu Hradec Králové). Cílem dojíždky 7,6 % vyjíždějících z okresu Trutnov byl z téměř dvou třetin okres Náchod. Nejméně žáků základních škol pak vyjíždělo mimo území vlastního okresu Jičín (4,0 %), polovina z nich do základních škol na území okresu Hradec Králové.

Mimo území Královéhradeckého kraje navštěvovala základní školu pouhá 4,4 % dětí ve věku 6-14 let, a to především z obcí na hranicích se sousedícími kraji. Logicky tak nejnížší počet dětí vyjížděl do základních škol mimo území Královéhradeckého kraje z okresu Náchod.

Tab. 3.3 Vyjíždějící do škol podle okresů

	Kraj celkem	v tom okres				
		Hradec Králové	Jičín	Náchod	Rychnov nad Kněžnou	Trutnov
Vyjíždějící do škol z obce bydliště	39 425	8 956	6 483	8 812	6 962	8 212
v tom:						
do jiných obcí okresu	56,6	59,5	57,0	61,9	50,9	52,5
do jiných okresů kraje	15,7	8,6	14,2	16,3	20,6	20,0
do jiných krajů	26,9	31,0	28,2	20,9	28,0	26,8
do zahraničí	0,8	0,9	0,6	0,9	0,6	0,7
Podíl vyjíždějících do škol z obce bydliště (v %) v rámci ČR celkem	40,7	32,2	47,5	43,6	48,5	39,3
muži	40,8	32,0	48,0	43,7	48,9	39,4
ženy	40,6	32,4	46,9	43,5	48,1	39,1
Denně vyjíždějící do škol z obce bydliště celkem	27 118	6 371	4 610	6 228	4 936	4 973
muži	13 878	3 130	2 396	3 229	2 533	2 590
ženy	13 240	3 241	2 214	2 999	2 403	2 383
Podíl vyjíždějících denně z úhrnu vyjíždějících v rámci ČR (v %) celkem	69,3	71,8	71,5	71,3	71,3	61,0
muži	69,6	70,0	72,3	72,4	71,6	62,3
ženy	69,0	73,7	70,7	70,2	71,0	59,6

Z celkového počtu 96 tisíc žáků, studentů a učňů se jich více než polovina, 54,3 %, pohybovala uvnitř obce trvalého bydliště. V nejmenších obcích do 199 obyvatel byl podíl **vnitroobecní vyjížděky** (docházky) zjištěn ve výši pouhých 0,8 %. S rostoucí velikostí obce a tím i vyšší vybaveností obcí školskými zařízeními se podíl vnitroobecní vyjížděky logicky výrazně zvyšoval, polovinu přesáhl v obcích s 2 000 – 4 999 obyvateli, v krajském městě s téměř sto tisíci obyvateli dosáhl necelých 80 %.

Z celkového počtu žáků, studentů a učňů **vyjíždějících mimo obec** svého bydliště v rámci celého kraje se více než polovina vyjížděky realizovala v rámci okresu, stejně jako v roce 1991. Ve srovnání s obdobím před deseti lety byla však vyšší pouze v okresech Hradec Králové a Trutnov, ve zbývajících okresech, především v okrese Rychnov nad Kněžnou a Jičín, poklesla. I u vyjížděky do škol (jako u vyjížděky za prací) platilo, že s rostoucí velikostí obce se intenzita vyjížděky do jiných obcí vlastního okresu výrazně snižovala, a to z téměř tří čtvrtin vyjíždějících z nejmenších obcí do 499 obyvatel až po zhruba 16 % v krajském městě. Opačný trend byl zaznamenán u **vyjížděky do jiných okresů kraje**, ale především u **vyjížděky do jiných krajů**.

Tab. 3.4 Vyjíždějící do škol podle velikostních skupin obcí

	Kraj celkem	v tom obce s počtem obyvatel								
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	5 000 - 9 999	10 000 - 19 999	20 000 - 49 999	50 000 a více
Vyjíždějící do škol z obce bydliště ¹⁾	40 935	2 483	8 331	7 179	3 479	4 400	5 528	4 340	2 557	2 638
z toho:										
do jiných obcí okresu	54,6	72,9	77,0	70,9	59,9	52,7	41,0	25,6	32,3	15,8
do jiných okresů kraje	15,2	12,0	10,2	11,0	14,7	16,1	20,8	26,7	19,2	9,5
do jiných krajů	25,9	13,0	10,7	14,9	20,6	27,7	30,4	43,4	38,6	69,1
Podíl vyjíždějících do škol z obce bydliště (v %) v rámci ČR	40,7	94,9	87,5	67,2	48,8	40,8	31,9	28,2	24,1	15,0
Denně vyjíždějící do škol z obce bydliště	27 144	2 045	6 908	5 626	2 406	2 809	3 234	2 040	1 043	1 033
Podíl vyjíždějících denně z úhrnu vyjíždějících (v %) v rámci ČR	69,4	84,1	84,7	81,0	72,7	66,2	63,5	49,1	45,3	41,5

¹⁾ včetně vyjíždějících s nezjištěným místem školy

Také podíl **denně vyjíždějících** žáků, studentů a učňů do škol mimo obec bydliště se s rostoucí velikostí obce snižoval. V nejmenších obcích s absencí jakéhokoliv typu škol dosahovala denní vyjížděka téměř 95 %, v krajském městě 80 %, v ostatních obcích 60-70 %.

s rostoucí velikostí obcí a větší koncentrací škol pak podíl denní vyjíždky prudce klesal až na 15 % v krajském městě Hradci Králové.

Z celkového počtu 448 obcí na území Královéhradeckého kraje vyjížděli z více než čtvrtiny z nich všichni žáci, studenti a učni, kteří na území dané obce bydleli, tzn. že podíl vyjíždějících do škol mimo obec bydliště dosáhl 100 %. Nejvíce se těchto obcí nacházelo v okrese Jičín, více než třetina z celkových 111 obcí.

Naopak nízké podíly tvořily vyjíždějící osoby do škol z významných center dojíždky, nejnížší v rámci Královéhradeckého kraje byl v okrese Hradec Králové z krajského města Hradec Králové, pouhých 15,4 %, dále pak z Nového Bydžova (22,2 %). V dalších 4 okresech se nejnížší podíly vyjíždějících žáků, studentů a učňů pohybovaly od 21,4 % po 29,4 % ve městech Jičín, Nová Paka, Hořice a Kopidlnu na Jičínsku, v Náchodě, Broumově a Jaroměři v okrese Náchod a v Rychnově nad Kněžnou a v Dobrušce na Rychnovsku. V okrese Trutnov pak byla nejmenší vyjížďka, tj. v uvedeném rozpětí, zjištěna ve městech Trutnově, Dvoře Králové nad Labem a ve Vrchlabí.

3.3 Frekvence vyjíždky, denní vyjížďka podle času stráveného na cestě

Čas strávený dojíždkou se týkal každodenního dojíždění (docházení) do školy; osoby, které z místa trvalého pobytu dojížděly do školy jinak než denně, uváděly v této otázce dobu denní dojíždky (docházky) z místa jejich přechodného ubytování do školy.

Z celkového počtu vyjíždějících žáků a studentů do škol z obce svého bydliště do jiné obce v rámci Královéhradeckého kraje jich téměř 70 % vyjíždělo **denně**, přitom absolutně i relativně nejvyšší denní vyjížďka probíhala v rámci vlastního okresu, 94,6 %. **Týdně** vyjížděla více než pětina žáků a studentů (uvnitř vlastního okresu necelá 4 %) a zhruba 8 % pak v delším nebo jiném časovém intervalu (v rámci okresu nedosahovali takto vyjíždějící ani jedno procento).

Zastoupení denní vyjíždky z celkového počtu vyjíždějících do škol na území České republiky se s výjimkou okresu Trutnov, kde bylo o zhruba 10 procentních bodů nižší (61,0 %), pohybovalo v ostatních okresech zhruba na krajské úrovni, tj. okolo 71 %. Naopak byla na Trutnovsku podstatně vyšší týdenní vyjížďka - 28,3 %, (v ostatních okresech zhruba 21 %) a častější vyjížďka v delších časových intervalech.

Tab. 3.5 Denní vyjížďka do škol podle času stráveného na cestě podle okresů

	Kraj celkem	v tom okres				
		Hradec Králové	Jičín	Náchod	Rychnov nad Kněžnou	Trutnov
Vyjíždějící do škol denně z obce bydliště	27 144	6 378	4 613	6 238	4 938	4 977
z toho s dobou cesty:						
do 14 minut	17,0	16,0	20,6	15,5	18,4	15,2
15 - 29 minut	34,2	31,9	35,8	36,3	32,7	34,5
30 - 44 minut	23,5	23,5	22,0	23,1	22,4	26,4
45 - 59 minut	13,8	15,3	12,0	14,5	13,3	12,8
60 minut a více	11,3	12,8	9,4	10,1	12,9	10,9
Průměrný čas strávený na cestě v minutách ¹⁾	35	36	32	34	35	35

¹⁾ vážený průměr počítaný ze středů intervalů, tj. 7,5; 22,5; 37,5; 52,5 a 85 minut

Doba trvání jedné cesty do školy je závislá na přesunu, tj. zda probíhá v obci nebo mimo obec, v okrese nebo mimo hranice vlastního okresu. **V rámci obce** strávilo nejvíce žáků, studentů či učňů (zhruba dvě třetiny) dojíždkou-docházkou do školy dobu do 14 minut, necelá třetina pak dobu od 15 do 29 minut. Časově náročnější již byla doprava do školy **mezi obcemi okresu**. Více než 60 % dojíždějících potřebovalo na cestu dobu v rozmezí 15 až 44 minut a zhruba 16 % dobu ještě delší. Pro **vyjížďku mimo okres** nebylo možné (z důvodu dostupného zpracování) rozlišit, co je skutečná denní vyjížďka z okresu a co vyjížďka z místa přechodného pobytu (byla sice uvedena jako dojížďka přes hranice okresu, ale ve skutečnosti se pravděpodobně jednalo o dojížďku uvnitř obce). Ze zjištěných výsledků vyplynulo, že zhruba čtvrtina vyjíždějících potřebovala na cestu buď 14 minut nebo 15-29 minut a necelá pětina pak půl až tři čtvrtě hodiny a nebo téměř hodinu.

Průměrná doba vyjížděky do škol uvnitř obcí byla v Královéhradeckém kraji 14 minut, při vyjíždce z obce celkem 31 minut, do jiných obcí na území okresu pak 29 minut.

Nejvyšší zastoupení u vyjíždějících do škol z obce bydliště celkem měl interval v trvání od čtvrt do půl hodiny, následoval interval od půl do tři čtvrtě hodiny, a to jak v kraji celkem, tak i (s mírnými odchylkami) v jednotlivých okresech. Průměrný čas potřebný na cestu do školy byl v kraji 35 minut, nejkratší pak v okrese Jičín (32 minut).

Tab. 3.6 Denní vyjížděka do škol podle času stráveného na cestě podle velikostních skupin obcí

	Kraj celkem	v tom obce s počtem obyvatel								
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	5 000 - 9 999	10 000 - 19 999	20 000 - 49 999	50 000 a více
Vyjíždějící do škol denně z obce bydliště	27 144	2 045	6 908	5 626	2 406	2 809	3 234	2 040	1 043	1 033
z toho s dobou cesty (v %):										
do 14 minut	17,0	25,6	28,3	18,2	12,6	11,0	7,3	5,3	9,2	5,2
15 - 29 minut	34,2	41,6	40,5	39,4	35,9	31,1	25,9	19,9	30,4	11,1
30 - 44 minut	23,5	18,3	17,8	22,4	27,2	28,7	27,8	30,4	29,7	22,0
45 - 59 minut	13,8	8,3	7,6	11,7	12,9	15,9	21,6	23,4	14,7	28,3
60 minut a více	11,3	5,9	5,6	7,9	11,1	12,9	17,0	20,6	15,8	33,1
Průměrný čas strávený na cestě v minutách ¹⁾	35	28	27	32	36	38	43	46	40	54

¹⁾ vážený průměr počítaný ze středů intervalů, tj. 7,5; 22,5; 37,5; 52,5 a 85 minut

Průměrný čas v délce 54 minut strávený na cestě do škol byl zaznamenán v krajském městě, obci s téměř sto tisíci obyvateli, a to u celkového počtu vyjíždějících denně z obce bydliště. S klesajícím počtem obyvatel průměrný čas postupně klesal až na dobu kratší než půl hodiny v obcích do 199 obyvatel a s 200-499 obyvateli. Rozdíl mezi nejkratším a nejdelším průměrným časem denních cest do škol činil v Královéhradeckém kraji 27 minut. V obcích do 5 tisíc obyvatel převládala ve struktuře časových intervalů potřebných na cestu do školy interval od 15-29 minut, v obcích nad 5 tisíc obyvatel interval v trvání 30-44 minut. V krajském městě potřebovala třetina (největší podíl) vyjíždějících na cestu do školy hodinu nebo i delší čas.

3.4 Dopravní prostředek používaný k cestě do škol

Nejrozšířenějším dopravním prostředkem používaným k vyjíždce z obce do škol byl autobus, kterým (včetně započtených kombinací) jezdilo téměř 49 % žáků, studentů a učňů, téměř 18 % pak používalo městskou hromadnou dopravu a necelých 16 % vlak (také oba tyto dopravní prostředky včetně započtených kombinací). Pěšky chodilo do škol 14,5 % osob, využívání ostatních dopravních prostředků bylo velice nízké. Mezi muži a ženami byly rozdíly ve struktuře používaných dopravních prostředků v podstatě zanedbatelné.

Tab. 3.7 Vyjíždějící denně do škol podle pohlaví a použitého dopravního prostředku

	Celkem		v tom			
			muži		ženy	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
Vyjíždějící do jiné obce ČR	39 127	100,0	19 945	100,0	19 182	100,0
z toho použitý dopravní prostředek: ¹⁾						
autobus	17 087	43,7	8 622	43,2	8 465	44,1
vlak	3 871	9,9	2 006	10,1	1 865	9,7
MHD	5 290	13,5	2 632	13,2	2 658	13,9
automobil - řidič	283	0,7	218	1,1	65	0,3
automobil - spolucestující	999	2,6	529	2,7	470	2,5
motocykl	38	0,1	38	0,2	0	0,0
kolo	536	1,4	345	1,7	191	1,0
jiný	50	0,1	32	0,2	18	0,1
autobus + vlak	1 206	3,1	629	3,2	577	3,0
autobus + MHD	661	1,7	293	1,5	368	1,9
vlak + MHD	1 075	2,7	487	2,4	588	3,1
ostatní kombinace	1 889	4,8	1 050	5,3	839	4,4
žádný dopr. prostředek	5 664	14,5	2 816	14,1	2 848	14,8

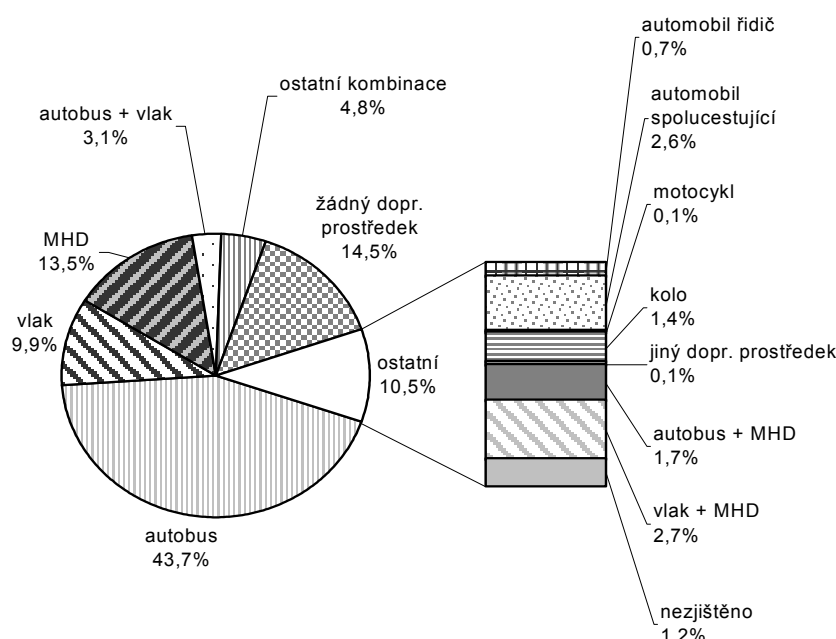
¹⁾ dopravní prostředek se týká denní dojížděky z místa bydliště (i přechodného) do místa školy

Ve struktuře **dojíždějících do obce** v rámci kraje byl nejvyšší podíl žáků a studentů, kteří využívali autobus (stejně jako u vyjíždky z obce), a to 52,9 %, téměř pětina osob využívala vlak, 13,1 % chodilo do škol pěšky a zhruba desetina používala městskou hromadnou dopravu.

Z hlediska jednotlivých okresů se výrazně odlišovala struktura používaných dopravních prostředků v okrese Hradec Králové. Podstatně častěji v něm byla využívána oproti ostatním okresům kraje městská hromadná doprava (28,9 %) a vlak (21,1 %), výrazně méně pak používání autobusu (37,8 %), a to včetně kombinací těchto dopravních prostředků. Nejméně se v okrese Hradec Králové chodilo do škol pěšky, zhruba desetina žáků, studentů a učňů.

Autobus byl preferován i v ostatních okresech kraje, v okrese Jičín ho používalo 55,3 % osob navštěvujících školy, v okresech Náchod a Trutnov ho využívala více než polovina osob (53,9 %, resp. 50,2 %), v Rychnově nad Kněžnou pak 46,8 %, kde naopak bylo výrazně vyšší využívání vlaku (18,7 %). Nejvíce osob chodilo do škol pěšky v okrese Trutnov (zhruba pětina).

Struktura vyjíždějících z obcí kraje do škol podle druhu dopravního prostředku

3.5 Centra dojížděky do škol

V rámci Královéhradeckého kraje bylo zaregistrováno 6,6 tisíc dojížděkových proudů, kterými do škol dojíždělo více než 37 tisíc žáků, studentů či učňů. V jejich struktuře z hlediska velikostních skupin proudů bylo nejvíce proudů ve velikosti 1-9 osob (více než 87 %), se zvětšující se velikostní skupinou se jejich podíly prudce snižovaly. Zhruba 6 %, resp. 5 %, tvořily proudy s 10-19 osobami a s 20-49 osobami, proudů o síle 50-99 osob bylo již 85 (1,3 %), o síle 100-499 osob jich bylo pouze 19 (0,3%) a v jediném dojížděkovém proudu dojíždělo více než 500 osob. Odlišné však bylo rozdělení počtu dojíždějících osob v jednotlivých velikostních skupinách proudů. V nejmenších proudech dojíždělo do škol zhruba třetina žáků, studentů a učňů, více než čtvrtina pak v proudech s 20-49 osobami. Zhruba 15 % osob bylo zaznamenáno v proudech s 10-19 osobami a s 50-99 osobami a necelá desetina pak v proudech s více než 100 osobami.

Největší dojížděkové proudy do škol nad 200 osob

Obec dojížděky	Obec vyjížděky	Počet osob celkem
Hradec Králové	Pardubice	671
Praha	Hradec Králové	599
Pardubice	Hradec Králové	315
Brno	Hradec Králové	264
Hradec Králové	Praha	246
Nové Město n. M.	Náchod	245
Praha	Trutnov	243
Hradec Králové	Třebechovice p. O.	213

Nejčastějším cílem dojížděky do škol v rámci kraje byl okres Hradec Králové, kam směřovala třetina všech dojížděkových proudů a v nich téměř 40 % ze všech dojíždějících. Naopak pouze 12 % žáků, studentů a učňů dojíždělo do škol na území okresu Rychnov nad Kněžnou, do každého zbývajících okresů pak zhruba 17 % dojíždějících za vzděláním. Průměrně

připadalo na jeden proud dojíždějících v rámci Královéhradeckého kraje 5,5 osob, vyšší než krajský průměr byl zjištěn v okrese Náchod a Hradec Králové.

Tab. 3.8 Balance dojížděky do škol v centrech dojížděky

Kraj, centrum dojížd'ky	Dojíždějící do centra			Vyjíždějící z centra				Saldo dojížd'ky do škol	Počet obsazených míst ve školách ¹⁾	
	celkem	muži	ženy	celkem	z toho v rámci ČR				celkem	na 1000 žáků, studentů a učňů ²⁾
					celkem	muži	ženy			
Kraj celkem	37 174	18 444	18 730	39 425	39 127	19 945	19 182	-2 251	93 934	977
Hradec Králové	10 012	4 287	5 725	2 555	2 489	1 269	1 220	7 457	24 047	1 449
Trutnov	1 965	1 034	931	1 225	1 206	581	625	740	6 468	1 129
Jičín	1 726	1 019	707	770	762	401	361	956	3 953	1 319
Náchod	1 516	708	808	1 120	1 097	592	505	396	4 226	1 103
Nové Město n. M.	1 409	839	570	619	605	277	328	790	2 708	1 412
Rychnov n. K.	1 161	677	484	630	621	300	321	531	2 826	1 231
Nový Bydžov	1 142	485	657	285	283	159	124	857	2 141	1 667
Hořice	1 081	437	644	470	461	267	194	611	2 222	1 379
Jaroměř	966	575	391	711	707	371	336	255	2 670	1 106
Nová Paka	956	483	473	480	479	238	241	476	2 292	1 262
Dvůr Králové n. L.	854	354	500	770	760	421	339	84	2 823	1 031
Kostelec n. O.	820	362	458	355	353	182	171	465	1 496	1 451
Hronov	768	480	288	374	371	181	190	394	1 420	1 384
Dobruška	760	519	241	393	390	195	195	367	1 717	1 272
Smiřice	531	275	256	218	218	104	114	313	891	1 542
Vrchlabí	521	302	219	700	696	347	349	-179	2 209	925

¹⁾ počet žáků, studentů a učňů bydlících v centru plus dojíždějící do škol

²⁾ bydlících v centru

Ze srovnání počtu dojíždějících a vyjíždějících do škol ve vybraných centrech dojížděky (tj. nad 500 dojíždějících osob) vyplynulo, že s výjimkou města Vrchlabí měla všechna města aktivní bilanci. Největší aktivní saldo bylo v krajském městě Hradci Králové, dále ve městech Jičíně, Novém Bydžově, Novém Městě nad Metují a v Trutnově.

Mezi města s největší hodnotou obsazených míst ve školách patřily Nový Bydžov, Smiřice, Kostelec nad Orlicí, Hradec Králové a Nové Město nad Metují. To znamená, že tato města nabízela výrazně vyšší počet míst ve školách než bylo bydlících žáků, studentů či učňů na území daného města (od 1 667 do 1 412 na 1000 žáků, studentů a učňů). Pouze město Vrchlabí (z vybraných měst) mělo ve shodě se záporným saldem tento údaj nižší než 1 000.

S výjimkou města Hradec Králové probíhala dojížděka do těchto center převážně z území vlastního okresu daného města. Do Hradce Králové dojížděly naopak více než tři čtvrtiny převážně učňů, středoškoláků a vysokoškoláků (tj. ve věku 15 let a více) z jiných okresů nejen Královéhradeckého kraje.

Nejvýznamnějším **centrem dojížděky** za vzděláním v Královéhradeckém kraji je město Hradec Králové, jediné vysokoškolské centrum v kraji, které patří i mezi nejdůležitější centra vzdělanosti v celé ČR. Směřovala tam více než čtvrtina všech dojíždějících do škol v kraji. Z celkového počtu 20 dojížděkových proudů s více než 100 dojíždějícími jich do Hradce Králové směřovalo 8 - nejsilnější proud z Pardubic (671 osob), z Prahy (246 osob) a dále z Třebechovic pod Orebem, Jaroměře a Stěžer. S výjimkou dojíždějících ze Stěžer, ze kterých dojíždí téměř polovina dětí do základních škol, převažuje do Hradce Králové dojížděka studentů 15letých a starších (od 82 % do 95 % všech dojíždějících do města).

Dalším centrem dojížděky, ale s místním významem, bylo město Náchod se 4 proudy o síle více než 100 dojíždějících osob z vlastního okresu – z Nového Města nad Metují, Červeného Kostelce, Kramolny a Hronova, a to především do středních a učňovských škol. V okrese Rychnov nad Kněžnou dojíždělo 133 žáků a studentů z Vamberka do Rychnova nad Kněžnou, a v okrese Trutnov pak byly zjištěny tři proudy s více než 100 dojíždějícími směřující do Trutnova – ze Dvora Králové nad Labem, ze Žaclěře a z Úpice.

Mimo výše uvedená centra dojížděly vyšší počty, především studentů starších 15 let, v okrese Hradec Králové také do Třebechovic pod Orebem, na Náchodsku do Broumova a Velkého Poříčí, na Trutnovsku do měst Hostinného a Úpice, do Opočna na Rychnovsku a do Lázní Běláhoř v okrese Jičín. Všechna tato města měla kladné saldo dojížděky do škol. Porovnáním počtu míst ve školách k počtu bydlících žáků,

studentů a učňů nabízelo výrazně více míst ve školách než tam bydlelo studujících Velké Poříčí, Opočno a Hostinné.

Tab. 3.9 Dojíždka do škol do center dojíždky podle času stráveného na cestě

Kraj, centrum dojíždky	Dojíždějící do centra celkem	Struktura dojíždějících do centra v % podle času denní dojíždky					Dojíždějící uvnitř centra celkem	Struktura dojíždějících v centru v % podle času denní dojíždky		
		do 14 minut	15 - 29 minut	30 - 44 minut	45 - 59 minut	60 minut a více vč. nezj.		do 14 minut	15 - 29 minut	30 minut a více vč. nezj.
Kraj celkem	37 174	21,6	32,5	19,7	14,0	12,3	52 211	64,8	29,0	6,2
Hradec Králové	10 012	14,2	27,8	18,4	19,1	20,5	13 222	53,1	37,0	9,9
Trutnov	1 965	16,7	20,5	31,3	19,1	12,4	4 259	62,0	31,1	6,9
Jičín	1 726	15,9	38,3	24,5	12,2	9,1	2 181	66,7	30,7	2,6
Náchod	1 516	14,8	37,3	25,1	14,4	8,3	2 448	57,1	35,5	7,4
Nové Město n. M.	1 409	12,3	35,3	24,3	16,3	11,9	1 199	71,1	25,8	3,2
Rychnov n. K.	1 161	17,8	36,1	28,0	12,1	6,0	1 576	69,9	25,8	4,3
Nový Bydžov	1 142	16,1	35,0	22,9	14,6	11,3	888	74,5	21,3	4,2
Hořice	1 081	26,9	28,1	19,5	15,2	10,3	1 051	69,5	27,2	3,3
Jaroměř	966	21,1	31,9	21,1	13,9	12,0	1 496	51,7	40,4	7,9
Nová Paka	956	16,7	26,4	23,4	19,8	13,7	1 249	64,0	30,7	5,4
Dvůr Králové n. L.	854	19,1	36,7	22,1	12,4	9,7	1 834	63,8	29,8	6,3
Kostelec n. O.	820	24,3	24,6	20,6	18,4	12,1	623	73,4	20,7	5,9
Hronov	768	19,1	27,5	22,7	16,3	14,5	586	75,4	18,9	5,6
Dobruška	760	19,6	35,3	23,6	13,2	8,4	945	74,2	22,5	3,3
Smiřice	531	16,8	36,0	18,3	15,3	13,7	335	84,2	11,6	4,2
Vrchlabí	521	12,5	42,6	30,7	9,2	5,0	1 575	60,3	33,1	6,5

Na území Královéhradeckého kraje byly zaznamenány pouze 2 významné protisměrné proudy, kdy se v úhrnu přemísťovalo 986 žáků, studentů a učňů mezi Hradcem Králové a Pardubicemi (z nich bylo 98 % učňů či studentů středních a vysokých škol) a 846 osob mezi Hradcem Králové a Prahou (88 % studentů především vysokých škol).

Mimo těchto dvou mezikrajských proudů docházelo k intenzivnímu přesunu žáků, studentů a učňů v obou směrech mezi Náchodem a Novým Městem nad Metují (415 osob), Hradcem Králové a Třeběchovicemi pod Orebem (348 osob) a Náchodem a Hronovem (221 osob), tzn. proudy v rámci jednoho okresu.

Tab. 3.10 Dojíždka do škol do center dojíždky podle věku dojíždějících a frekvence dojíždky

Kraj, centrum dojíždky	Dojíždějící do centra celkem	Podíl dojíždějících z jiné obce okresu (v %)	Podíl dojíždějících (v) ve věku		Podíl dojíždějících (v%)		Saldo denní dojíždky	Počet škol		
			6 - 14 let	15 let a více vč. nezj.	denně	týdně		ZŠ	SŠ ¹⁾	VŠ ²⁾
Kraj celkem	37 174	60,1	33,2	66,8	76,2	17,5	1 172	262	122	5
Hradec Králové	10 012	23,1	10,8	89,2	54,7	31,2	4 446	21	25	5
Trutnov	1 965	71,3	20,1	79,9	77,9	17,6	1 099	6	9	-
Jičín	1 726	72,1	37,7	62,3	90,8	7,4	1 208	4	5	-
Náchod	1 516	77,1	28,6	71,4	87,9	9,7	721	6	6	-
Nové Město n. M.	1 409	65,0	17,6	82,4	80,1	17,8	775	3	2	-
Rychnov n. K.	1 161	83,7	28,0	72,0	87,4	10,7	734	3	3	-
Nový Bydžov	1 142	71,9	28,4	71,6	92,3	6,6	896	2	4	-
Hořice	1 081	55,9	22,8	77,2	68,5	27,3	481	3	7	-
Jaroměř	966	62,6	42,1	57,9	86,9	9,4	368	4	3	-
Nová Paka	956	52,0	18,8	81,2	81,2	15,3	579	2	5	-
Dvůr Králové n. L.	854	77,9	35,5	64,5	82,0	13,5	375	6	4	-
Kostelec n. O.	820	60,0	16,3	83,7	70,2	26,2	352	3	4	-
Hronov	768	79,9	12,1	87,9	81,1	16,9	390	3	4	-
Dobruška	760	74,5	28,3	71,7	91,1	7,8	485	2	4	-
Smiřice	531	99,8	46,0	54,0	93,8	4,5	342	1	1	-
Vrchlabí	521	68,5	48,2	51,8	89,3	3,3	216	4	4	-

¹⁾ SŠ=gymnázia, střední odborné školy, vyšší odborné školy, střední odborná učiliště

²⁾ VŠ=počet fakult

Ve vybraných dojíždkových centrech bylo v roce 2001 soustředěno celkem 74 % všech středních odborných učilišť, gymnázií a středních a vyšších odborných škol z celého Královéhradeckého kraje, v Hradci Králové

pak všechny vysoké školy, proto dojíždějící byli převážně ve věku 15 a více let. Základní školy v těchto centrech tvořily naproti tomu zhruba 28 % všech základních škol v kraji. Z celkového počtu 448 obcí byla alespoň jedna devítiletá či malotřídní škola ve 195 z nich, takže děti ve věku 6-14 let dojížděly především do škol ve svém nejbližším okolí. S výjimkou Hradce Králové tvořila vybraná města centrum dojížděky místního významu, z toho důvodu se pohyb **denně dojíždějících** žáků a studentů pohyboval mezi 69 % a 94 %. Do Hradce Králové dojíždělo téměř 90 % studentů starších 15 let do středních a vysokých škol a pouze 55 % jich dojíždělo denně.

Struktura dojíždějících do škol **podle času stráveného na cestě** souvisela s rozmístěním škol. Při dojížděce uvnitř centra trvala cesta do školy převážně v intervalu do 14 minut, nejčastěji to bylo logicky v malých městech: ve Smiřicích, Hronově, Novém Bydžově, Novém Městě nad Metují, Dobrušce a Kostelci nad Orlicí. Při dojížděce do centra z okolních obcí byla struktura podle času denní dojížděky v jednotlivých městech odlišná. Nejvyšší podíl sice tvořila dojížděka v intervalu 15-29 minut, ale tento podíl se pohyboval v rozmezí od 26 % do 43 %, druhý nejčastější interval 30-44 minut pak v rozmezí od 18 % do 30 %. Více než pětina dojíždějících do Hradce Králové potřebovala na cestu do školy hodinu nebo i více.